

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

2. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с

3. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. Кн. перша : Інституційне право Європейського союзу. В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. К. : Ін Юре, 2015. 312 с.

4. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Ключові слова: правосуб'єктність, Європейський Союз, Лісабонський договір, Європейське співтовариство, Європарламент, політика, концепція.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Сурілова Олена Олексіївна.

Ігнатюк Аліка Альбертівна

здобувачка вищої освіти 4-го курсу

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В СОЮЗІ

Суд Європейського Союзу (Суд ЄС) є головною інституцією, що забезпечує підтримку верховенства права в Європейському Союзі, забезпечуючи єдність правозастосування та сприяючи правовій інтеграції держав-членів. Верховенство права в ЄС означає, що норми права Союзу мають пріоритет над національними законами, що є ключовою передумовою для функціонування правової системи

Європейського Союзу. Важливість цього принципу закладена у Договорі про заснування Європейської Спільноти^[1], підписаному у 1957 році, і надалі підтверджувалася численними прецедентними рішеннями Суду ЄС. Одним із перших значущих рішень у цьому контексті стало рішення у справі «Costa v ENEL» (1964), в якому було затверджено пріоритетність норм права ЄС над національними правовими актами. Це рішення стало поворотним моментом у правовій інтеграції ЄС, закріпивши принцип правової гармонізації в рамках Союзу (Arnull, 2018) [5].

Принцип верховенства права, що забезпечується Судом ЄС, є фундаментом для інтеграції та стабільності правової системи Європейського Союзу. На основі цього принципу держави-члени повинні неухильно дотримуватись норм права ЄС, навіть якщо вони суперечать національним інтересам чи внутрішньому законодавству. Це було підтверджено у численних рішеннях Суду, зокрема у справі «European Commission v Schneider Electric SA» (2010), де Суд підкреслив, що держави-члени зобов'язані дотримуватися положень права ЄС, навіть якщо це негативно впливає на їхні економічні або політичні інтереси [4].

Ключовим механізмом, який допомагає підтримувати єдність правозастосування в межах Європейського Союзу, є механізм попереднього запитання. Цей механізм дозволяє національним судам звертатися до Суду ЄС для отримання офіційних роз'яснень щодо тлумачення норм права ЄС. Механізм попереднього запитання забезпечує ефективну співпрацю між національними судовими органами та Судом ЄС, знижуючи ризик виникнення правових конфліктів між національними та європейськими правовими системами. Наприклад, у справі «CILFIT» Суд ЄС постановив, що національні суди зобов'язані звертатися до Суду за роз'ясненнями, якщо існують сумніви щодо тлумачення норм права ЄС¹.

Завдяки цьому механізму, національні суди можуть отримувати точні тлумачення від Суду ЄС, що гарантує однакове застосування норм права ЄС у всіх країнах-членах. Це також сприяє зміцненню правової єдності Європейського Союзу та гармонізації правових систем. Механізм попереднього запитання

відіграє особливо важливу роль у складних справах, коли виникають суперечності між національним правом і правом ЄС, що могло б призвести до правових колізій. Він також служить важливим інструментом для забезпечення ефективного захисту прав громадян ЄС.

Однією з головних функцій Суду ЄС є захист прав громадян Союзу. Із набранням чинності Лісабонським договором у 2009 році, Хартія основних прав Європейського Союзу набула юридично обов'язкового статусу, що значно розширило повноваження Суду у сфері захисту основних прав і свобод громадян. Це дозволило Суду ЄС розглядати важливі справи, що стосуються захисту прав людини, зокрема у цифровій сфері. Наприклад, у справі «Schrems II» (2020) Суд ЄС визнав недійсною угоду між ЄС та США про передачу даних через порушення прав громадян ЄС на захист їхньої приватності. Це рішення стало важливим етапом у зміцненні захисту персональних даних у ЄС на тлі швидкого розвитку цифрових технологій та зростання ризиків для приватності (Craig & de Búrca, 2015) [6].

Крім того, важливу роль у співпраці між європейськими та національними судами відіграє Європейська угода про осіб, які беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини [2], яка регулює процедурні аспекти участі в судових процесах та захисту прав осіб. Це сприяє забезпеченню належного правосуддя та зміцненню позицій Суду ЄС як найвищої судової інстанції в межах ЄС.

Інша важлива справа – «Factortame» – підтвердила пріоритетність норм права ЄС навіть у контексті суверенних інтересів держав-членів. Суд постановив, що національне законодавство не може завадити застосуванню права ЄС, навіть у тих випадках, коли це стосується стратегічно важливих секторів, як-от рибальство у Великій Британії (Dashwood et al., 2011). Це рішення стало важливим кроком у зміцненні верховенства права ЄС та підкреслило позицію Суду ЄС як найвищої інстанції у питаннях тлумачення та застосування законодавства Європейського Союзу.

На додаток варто провести порівняння з іншими міжнародними судовими органами, як-от Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ). Обидва суди мають на меті захист прав людини та підтримку правової єдності, проте їхні функції та юрисдикція різняться. Якщо ЄСПЛ забезпечує дотримання Європейської конвенції з прав людини, то Суд ЄС акцентує увагу на правовій гармонізації держав-членів через застосування права ЄС.

Порівняння також можна провести з Міжнародним кримінальним судом (МКС), який має глобальну юрисдикцію та спеціалізується на міжнародних злочинах. Хоча МКС зосереджується на покаранні осіб за воєнні злочини та геноцид, Суд ЄС працює з метою гармонізації правових норм держав-членів, забезпечуючи їхню інтеграцію у рамках єдиного правового простору.

Загалом, Суд Європейського Союзу виконує вирішальну роль у забезпеченні верховенства права, сприяючи правовій єдності та захищаючи права громадян. Завдяки таким механізмам, як попереднє запитання, та завдяки своїм ключовим рішенням, Суд ЄС зміцнює правову інтеграцію та стабільність у межах Європейського Союзу, роблячи його правову систему ефективнішою та гармонійнішою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
2. Європейська угода про осіб, які беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини від 05.03.1996 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_324
3. Arnall A. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford : Oxford University Press, 2018. URL : <https://www.oxfordlawtrove.com/view/10.1093/he/9780198794697.001.0001/he-9780198794697>
4. Lenaerts K., Van Nuffel P. *European Union Law*. London : Sweet & Maxwell, 2020. URL : <https://www.sweetandmaxwell.co.uk/Catalogue/ProductDetails.aspx?recordid=5222>

5. Peers S., Hervey T., Kenner J., Ward A. *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*. Oxford : Hart Publishing, 2020. URL : <https://www.bloombsburyprofessional.com/uk/the-eu-charter-of-fundamental-rights-9781849463089/>

6. Craig, P., & de Búrca, G. (2015). *EU Law: Text, Cases, and Materials* (6th ed.). Oxford University Press. URL : *EU Law: Text, Cases, and Materials – 6th Edition European Sources*.

7. Dashwood, A., Wyatt, D., Dougan, M., Rodger, B., & Spaventa, E. (2011). *Wyatt and Dashwood's European Union Law* (6th ed.). Hart Publishing. URL : *Wyatt and Dashwood's European Union Law – 6th Edition SearchWorks*.

Ключові слова: Суд Європейського Союзу, верховенство права, тлумачення права ЄС, правова система ЄС, попереднє запитання, захист прав громадян, правова єдність.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Сурілова Олена Олексіївна.

Карасені Олександра Василівна

здобувачка вищої освіти 4-го курсу

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

СУЧАСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ТА ОСНОВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Право Європейського Союзу є унікальною системою правових норм, що регулює взаємини між державами-членами та їхніми громадянами в рамках спільного ринку, політичних і соціальних процесів. Важливим аспектом є те, що воно перебуває у постійній динаміці, розвивається в умовах взаємодії різних правових систем, що створює необхідність чіткого визначення його принципів та

Завальнюк Анастасія Миколаївна	
ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄС: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.....	407
Красюн Анастасія Сергіївна	
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	410
Ландейс Альберт Олександрович	
ПРОБЛЕМАТИКА ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	413
Потелешенко Крістіна Анатоліївна	
АДАПТАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	418
Удод Вікторія Володимирівна	
ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ЄС: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	423
СЕКЦІЯ № 14. ПРАВО ЄС: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	429
Дехніч Анастасія Вікторівна	
ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДЯН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	429
Думініка Марія Олександрівна та Рацун Ангеліна Анатоліївна	
ПРАВО НА ПРИТУЛОК ТА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	433
Елісашвілі Ілля Володимирович	
ЄДИНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК УНІКАЛЬНА ПРАВОВА КОНЦЕПЦІЯ.....	436
Ігнатюк Аліка Альбертівна	
РОЛЬ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В СОЮЗІ.....	439
Карасені Олександра Василівна	
СУЧАСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ТА ОСНОВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	443
Котелевська Валерія Русланівна	
ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	446
Латиш Яна Вадимівна	
РОЛЬ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ФОРМУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА.....	449
Леснякова Вікторія Олександрівна	
РОЛЬ ЄС У ПОДОЛАННІ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН.....	452
Лук'янчук Катерина Петрівна	